

Організаційний період соціалістичного руху в Румунії (1918-1921 рр.)

І. Піддубний*

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, м. Чернівці, Україна

*Corresponding author: baumeister@i.ua

Paper received 08.03.15; Revised 14.04.15; Accepted for publication 15.04.15.

Анотація. В статті розглядається питання розколу в соціалістичному русі та намагання об'єднати в межах Румунії всі соціалістичні організації у єдину. Подаються заходи, які вживалися керівництвом соціалістичних організацій для визначення позиції, тактики партії. Розглянуто події розколу у соціалістичному русі та створення двох напрямів лівого руху.

Ключові слова: Румунія, соціалістичний рух, "Декларація принципів", Федерація соціалістичних партій Румунії

В результаті Першої світової війни та революції у Росії в Європі активізували свою діяльність ліві рухи. Особливо активними вони стали після Жовтневого перевороту у Росії, коли активізувалося радикальне крило соціалістичного руху. Для Румунії у її нових кордонах розвиток соціалістичного руху пішов фактично у двох напрямках – утворення уніфікованої соціалістичної організації та створення комуністичної, що викликало розкол у лівому русі та визначило подальшу його діяльність.

Питання розвитку соціалістичного руху після Першої світової війни піднімалися в історичній літературі різними дослідниками. Частина з них розкривала питання повоєнного руху у напрямку створення комуністичної організації. Як у збірках документів, так і в роботах румунських авторів головна увага приділялася показу комуністичної організації як більш якісного етапу в розвитку робітничого руху, як це зроблено в роботах К. Кушнір-Мігайлович [6] чи Т. Джеорджеску [8]. Розкрити політичне життя країни у повоєнних умовах та встановити місце політичних партій у ньому намагалися М. Мушат та І. Арделяну [14]. Період 1918-1922 рр. представлений у статті І. Матея та Т. Іона виключно як період революційної ситуації [13]. Зваженим та таким, що охоплює значну територію є дослідження В. Лівяну, якому вдалося створити, відповідну історіографію свого часу, картину подій у Румунії та землях з румунським населенням у 1918 р. [12]. Проте значно ширшою за обсягом та матеріалом є робота М. Стенеску, який вивчив питання утворення комуністичної організації в Румунії та подає цей процес, розкриваючи діяльність соціалістичної та профспілкової організації в країні у період 1921-1924 рр. [17]. Предметно до вивчення питання діяльності комуністичних груп та створення комуністичної партії в Румунії підійшов Б. Попов, якому вдалося повноцінно розкрити всі сторони партійного життя в умовах боротьби трьох течій у Соціалістичній партії Румунії [3]. Зважено до питання розколу у соціалістичному русі підходить К. Гітчінс, який відзначає роль комуністичних груп та III Інтернаціоналу у створенні Комуністичної партії Румунії [10, с. 218-226].

Загалом можемо стверджувати, що питання ставлення до соціалістичного руху в Румунії після Першої світової війни вже має відображення у історіографії. Найбільш яскравим з періодів є «організаційний етап», який вмістився у період з кінця 1918 по 1921 р., коли соціалістичний рух в Румунії перебував не лише на піднесенні, але й у процесі перебудови. Фактично це був період, коли розроблялися принципи подальшої ді-

яльності соціалістичного руху у рамках «Великої Румунії», робилися спроби об'єднати соціалістичні організації з різних провінцій під єдиним керівництвом. З іншого боку наявність комуністичного руху, його вплив на носіїв соціалістичних ідей відривав частину представників соціалістичного руху від нього та перетворював на учасників комуністичної організації. Таким чином, метою даної статті є висвітлення окремих моментів пов'язаних зі створенням двох політичних організацій, що були пов'язані з робітничим рухом Румунії

Організаційний етап в історії соціалістичного руху Румунії фактично розпочався у кінці 1918 р. зі спроб уніфікації соціалістичного руху та вплинув на всю подальшу діяльність і взаємини соціалістичних та комуністичних організацій в Румунії у період між світовими війнами.

Якщо виділяти проблеми діяльності соціалістичних партій в Румунії, то можемо відзначити, що провідну роль тут намагалася відігравати Соціал-демократична партія Румунії, яка 28 листопада (ст.ст.) 1918 р. прийняла «Декларацію принципів» у якості програми подальших дій. Крім неї на кінець 1918 р. на території Румунії діяли Інтернаціональна соціал-демократична партія Буковини, Соціал-демократична партія Трансільванії і Банату, соціалістичні організації Бессарабії. Впродовж 1919-1921 рр. відбувалася реорганізація та перебудова діяльності згаданих організацій. Власне під керівництвом І. Флуераша та І. Жуманки 7-9 вересня 1919 р. у м. Сібіу було перетворено Соціал-демократичну партію Трансільванії у Соціалістичну партію Ардялу і Банату. Питанням для всіх соціалістичних організацій було збереження відносин з міжнародним центром соціалістичного руху, реорганізація та прилаштування під умови діяльності в Румунії [5, с. 197-201]

Проблемою для діячів соціалістичного руху було і перепідпорядкування, коли замість Відня і Будапешту керівним центром мав стати Бухарест, і намагання контролювати рух, який посилювався за межами Румунії і розвивався в напрямку максималізму. Особливо помітною стала активність румунських соціал-демократів на території нещодавно проголошеної Української Народної Республіки, коли у червні 1917 р. в м. Одеса створили Соціал-демократичний комітет дії на чолі з М. Бужором, А. Ніколау, І. Діческу-Дік. Подібні до нього групи виникли у Києві, Тирасполі, Москві, Омську, Самарі, але оскільки всі вони мали максималістський характер у травні 1918 р. було прийняте рішення щодо створення Центрального комітету румунських комуністичних груп у Росії. Ці групи мали в Румунії своїх агі-

таторів і проводили відповідну роботу, пропагуючи ідею соціалістичної революції та встановлення диктатури пролетаріату. [15, с. 19, 21-22, 26-28; 3, с. 20-23]. Діяльність з відновлення соціалістичної організації в Рєгаті йшла в напрямку організаційному ще навесні 1918 р., коли керівництво визначало характер наступних дій і коли склалися позиції «максималістів» та «мінімалістів» та виникла потреба складення нової програми партії й вироблення тактики дій. Все це відбувалося на тлі поступового відродження діяльності соціал-демократичних організацій Рєгату і особливо Молдови, де під проводом І. Сіона, Л. Гелертера та Л. Геллера формувалася регіональна соціалістична організація. В тодішніх умовах завданням партії стало і досягнення виборчого права для всіх громадян Румунії, забезпечення землею селян, надання права на освіту та охорону здоров'я. Особливістю регіональних організацій, зокрема Трансільванської, стала діяльність, спрямована на об'єднання з Рєгатом та розвиток робітничого руху. Для проводу партії ставала очевидною необхідність проведення партійного конгресу для відновлення єдності партії [3, 23-28; 14, 52-53, 55-56, 59, 71-73, 73-74, 74-75, 75-76, 165-168].

Отже, в діях соціалістів вже у 1918 р. намітився певний розкол і розходження у баченні завдань партії. Власне це потребувало розробки і введення у дію нової програми партії, що відбувалося не без впливу комуністичних груп з Росії. Сприятливі умови для соціалістів у Бухаресті склалися після виведення німецьких військ, коли з 29 жовтня по 18 листопада 1918 р. в столиці була відсутня реальна влада та 14 листопада відновили видання партійного органу, який з другого номеру отримав назву «Socialismul». Також після повернення з Москви делегації А. Константінеску і Х. Стернберга довели до завершення програму, відому як «Декларация принципів». На той час колишнє керівництво партії було представлено А. Константінеску, І. Крістеску. І. Фріму, що змусило кооптувати до Виконкому СПР І. Московіча з Бухаресту, Т. Іордекеску з Плоешть, І. Сіона з Ясс. Г. Теодореску та залишити у складі Х. Раковскі. Секретарем Виконкому став І. Московіч, а скарбником – Г. Крістеску. Про таке рішення були повідомлені всі секції партії разом з проектом програми для обговорення [3, с. 29-32; 15, с. 203-206, 266].

Зміна організаційної структури пояснювалася зростанням чисельності організованого робітництва, яке на 1919 р. складало близько 250 тис. Найбільшими були повітові секції Бухаресту, Кимпіни, Плоешть, Ясс, хоча роботу старалися перевести у квартальні секції та групи. Влітку 1919 р. бухарестська організація СПР створила 8 квартальних секцій, які мали самостійність у пропагандистській роботі та проведенні зборів. З питань роботи вони отримували вказівки від центрального комітету, що формувався з секретарів комітетів квартальних секцій та членів комітету центральної секції. Проводилася робота і зі створення регіональних федерацій за групами повітових секцій СПР: Молдови, Долини Прагова, Добруджі, Бакеу, Пятра-Нямц і Романа, Бреїли, Бузеу, Фокшань, Римніку-Серат. Такі федерації не передбачалися статутом, але їх створення супроводжувалося формуванням регіональних партійних органів: бюро з пропаганди, апеляційної комісії, видавничого центру, друкованого органу федерації. Потребу

у подібних змінах пояснювали змінами самого руху, який з мононаціонального перетворився у багатаціональний. Крім того, в інтересах робітничого руху у рамках Великої Румунії слід було швидше об'єднати всі соціалістичні організації.

Врешті у травні 1919 р. була прийнята єдина програма партії і 7-8 грудня 1919 р. на конференції у Яссах створено Генеральну раду СПР, після чого членів партії втягнули у дискусію з приводу централізації та децентралізації у партії. Представники організації Молдови схилилися до останнього варіанту, тоді як у Ардялі вважали необхідною централізацію та уніфікацію партійних і профспілкових організацій. Останнє було характерним для австрійської системи, коли член партії був одночасно і членом профспілки та сплачував єдиний внесок. Проти партійної, особливо комуністичної, складової у профспілках виступали центристи, яких представляв І. Московіч. Представники лівої течії (Д. Фабіан) ратували за співпрацю профспілок і партії при лідерстві останньої. Врешті об'єднаний сесії Генеральної Ради СПР та Генеральної комісії профспілок Румунії у жовтні 1920 р. вдалося прийняти проект спільного статуту профспілкового руху в Румунії у розробці лівих [15, с. 79-80; 3, с. 106-113].

Сутність дій партії передає і програма українських соціал-демократів, які вважали, що «метою соціал-демократичної партії є здійснене мети соціалізму, а то: добитись до такого ладу, аби нарід при найбільшій свободі стояв на найвисшій степені моральности». Сама партія висловлювала потребу у освічених, в плані класової боротьби, робітниках, чого можна було досягнути при свободі зборів, друку, загальному виборчому праві. Серед вимог партії були встановлення «справедливих податків», відокремлення церкви від держави, створення шкіл з рідною мовою викладання, ліквідація приватної власності на засоби виробництва, землю, транспорт [1].

Грудень 1918 р. виявився переломним у робітничому русі та партійному житті соціалістів. Власне у листопаді 1918 р. відновили діяльність майже 40 профспілок Бухареста, а 1 грудня (ст.ст.) 1918 р. загальні збори членів профспілкових комітетів обрали секретарем комісії профспілок Г. Теодореску. Також почали діяти нові форми громадських інституцій, зокрема, «робітничі делегати», які працювали на дрібних підприємствах. Почастішали випадки страйків, у яких головними були економічні вимоги, хоча мали місце і вимоги політичного характеру. Для короткого проміжку часу у листопаді-початку грудня 1918 р. страйкарі добивалися успіху. В ході страйку 13 грудня 1918 р. влада дала наказ стріляти в робітників та провести арешти керівництва партії і профспілок за звинуваченнями у підбурюванні до заколоту. Хоча 15 березня 1919 р. відбувся суд, лише 4 особи отримали вирок. Заочно до смертної кари засудили А. Константінеску. Загалом відсутність чіткої мети і достатньої організації не дала можливості завершити справу в бажаному руслі [3, с. 37-42].

Груднева розправа в Бухаресті фактично розділила на два основні напрями соціалістичний рух Румунії. Тоді ж представники правого крила (І. Жуманка, Г. Грігоровіч) виступили за створення єдиної соціалістичної партії в Румунії. Утворення Соціалістичної партії Ардялу та Банату визначило і завдання партії – покладен-

ня краю гнобленню меншістю більшості, перетворення капіталістичної системи у соціалістичну та підтримання інтернаціональних зв'язків з робітниками інших країн. Фактично було визначено програму-мінімум: здобуття загального, рівного і прямого права голосу, перехід до однопалатного парламенту, проведення реформ освіти, охорони здоров'я, аграрної, встановлення народної власності на засоби виробництва та надра. Власне програма декларувала боротьбу за демократичні перетворення легальним шляхом.

Всередині партії боротьба навколо питання про тактику та форми діяльності партії визначила три напрями. Праве крило схилялося до позиції К. Доброджану-Геря про можливість перемоги соціалізму в Румунії після його встановлення у Західній Європі та співпраці робітників з національною буржуазією у справі побудови національної держави. Центристи критикували співпрацю з буржуазією, виступали за республіканський лад у Румунії, не бажали діяти більшовицькими методами. Ліві ж схилялися, і пропагували це всіляко, до виключно революційної боротьби і встановлення диктатури пролетаріату [3, с. 44-46, 12, с. 590-593].

Для правих у СПР, власне І.Сіона, було притаманне відстоювання погляду про необхідність дотримання саме легальних методів боротьби з відкиданням таємних, змовницьких дій. Позиція правих викладалася у Декларації Тимчасового виконкому СПР та Генеральної комісії профспілок від 13 лютого 1919 р. У ній також було дано позитивну оцінку створення національних режимів на руїнах Габсбурзької імперії і утворення Великої Румунії. Дещо пізніше, фактично на основі Декларації 13 лютого 1919 р. прийняли рішення про уніфікацію соціалістичного руху Регату, Трансільванії і Буковини [3, с. 47-48]. Протистояння максималістів та мінімалістів привело до боротьби на рівні керівництва та у пресі, появи пропагандистських видань [3, с. 49-53; 2].

На ситуацію в СПР вплинуло створення III Інтернаціоналу у березні 1919 р., що стало причиною гострої боротьби з багатьох питань соціалістичного руху в СПР. Це привело до постійного перенесення дат об'єднавчого з'їзду. При підготовці до з'їзду у квітні 1919 р. Тимчасовий виконком СПР 24 лютого (ст.ст.) 1919 р. звернувся до партій Трансільванії і Банату та Буковини з пропозицією провести нараду представників керівних органів для узгодження позицій і спільної підготовки об'єднавчого з'їзду. 17 березня (ст.ст.) відбулася нарада за участю делегатів Тимчасового виконкому СПР, Трансільванії та Ясс у Бухаресті, на якому визнали, що "легальна і масова тактика ... залишається і надалі найбільш ефективною і надійною" [3, с. 54].

Загальнонаціональна конференція соціалістів відбулася 23-26 травня 1919 р., маючи на меті обговорення звіту про стан у партії, програму партії, передвиборні програму та організаційні питання. Два проекти програми викликали доволі гостру дискусію за участю Л. Гелертера, І. Московіча, І. Флуєраша, Я. Пістінера, Ш. Войні, Е. Сокора. Якщо праві наполягали на вичікуванні перемоги на Заході, ліві і центристи зійшлися у думці про шлях до соціалізму через диктатуру пролетаріату [15, с. 84-85.]

У програмі СПР визнавалася партією робітничого класу з завданням нової форми організації суспільства через соціалізацію засобів виробництва та обміну, ска-

сування експлуатації націй, статі та класу у будь-якій формі. Перший розділ програми давав характеристику економічного та політичного розвитку капіталізму, тоді як у другому аналізували наслідки світової війни. Можливо саме під впливом правих до тексту було внесено положення про завоювання пролетаріатом політичної влади у ряді країн, що було даниною теорії А. Доброджану-Геря. В третьому розділі аналізували становище у самій Румунії, умови в яких діяв робітничий рух. Власне робітничий клас визнали єдиним, здатним до революційних перетворень у Румунії. Тоді як селянство представлялося нездатним до захисту власних інтересів. Очолити ж робітничий клас мала революційна партія. Найбільше компроміс, на думку Б.Попова, проявився у розділі про мету та завдання партії. Спершу мова йшла про завоювання політичної влади та перетворення капіталістичного суспільства у соціалістичне через встановлення диктатури пролетаріату. Далі ж продовжували про можливість зародження у капіталістичному суспільстві основ для суспільних змін. Тобто реформування. У сфері внутрішньої політики мали місце вимоги широких реформ від загального виборчого права і громадянських свобод до встановлення рівності для національних меншин і аграрної реформи. У зовнішній політиці містилася вимога скасування таємних договорів.

Передвиборна програма СПР мала ряд вимог, які мали посприяти демократизації країни. Обговорені були питання взаємовідносин між партією та профспілками. Тут в обговоренні виступу К. Поповіча виступив І. Флуєраш, який заговорив про угорський досвід членства у партії та профспілці зі сплатою уніфікованого внеску. Така пропозиція знайшла відгук у схвальному рішенні про уніфікацію партійного і профспілкового внеску. Схвалили на конференції об'єднання СПР з соціал-демократами Трансільванії, Банату і Буковини. Керівним органом визнано новообраний Виконавчий комітет СПР [3, с. 55-62].

Спільним для соціалістичних організацій стало і рішення про ставлення до парламентських виборів 1919 р., хоча у провінціях, особливо на Буковині, відмову від участі у них сприйняли як втрату власних позицій [15]. Тим не менше пропагандистська діяльність була розгорнута рано, у травні 1919 р. і добиватися парламентських місць вирішили в Ардялі, Банаті, Буковині. Ліві критикували за таке бажання потрапити в парламент, наполягаючи на провідній ролі класової боротьби [3, с. 72-73; 15 с. 279-280]. В результаті неузгодженості дій у парламент обрали 7 представників соціалістів. [10, Tab. Пв].

15-16 серпня 1920 р. у Клузі скликано перший конгрес Соціалістичної партії Трансільванії та Банату, у резолюції якого давалася оцінка ситуації у світі, наголошувалося на необхідності пропагування соціалістичних ідей, потреби організації політичної і економічної боротьби робітників. Тоді ж було висловлено думку про необхідність об'єднання у єдиній партії та проведення партійного з'їзду [7, с. 189-193.] 7-8 вересня 1920 р. у Чернівцях пройшла конференція ІСДПБ, де після тривалих дебатів ухвалили резолюції з готовністю співпрацювати з соціалістами Регату, Трансільванії і Банату [4, с. 47-48.]. Розпущений у березні 1920 р. парламент, наново був обраний наприкінці травня

1920 р., забезпечивши соціалістам доступ у законодавчий орган 20 депутатам та 3 сенаторам [3, с. 73-76; 7, с. 164-168.].

Ситуація, що склалася всередині СПР обговорювалася на зібранні Генеральної ради СПР та профспілок 30 січня – 2 лютого 1921 р. Метою даного зібрання стало вивчення ситуації в партії та профспілках, яка склалася внаслідок жовтневого страйку та заслуховання звіту делегації, що повернулася з Росії. Констатування ситуації в робітничому русі Румунії вело до встановлення наявності в ньому трьох течій – соціал-демократичної, комуністичної та центристської, кожна з яких робила відповідну ставку на ситуацію в країні. У зверненні містився протест проти стану облоги та цензури, які придушували свободи. Стан облоги трактувався не інакше як засіб уряду, спрямований на позбавлення робітництва тих прав, які гарантуються законом. Вимагали в зверненні і скасування стану облоги, відкриття робітничих локалів, інакше підтримання незаконного стану облоги є лише доказом підтримання диктатури буржуазії [7, с. 273-275].

Скликаний 8-12 травня 1921 р. конгрес Соціалістичної партії Румунії фактично перетворився на установчий з'їзд Соціалістично-комуністичної партії Румунії, але арешт його учасників викликав відповідні дії у середовищі соціалістів. Зокрема, 14 травня 1921 р. конференція СДПБ проголосувала за резолюцію яка висловлювала обурення та протест проти дій влади [17, с. 39].

19-20 червня 1921 р. пройшов установчий конгрес Федерації соціалістичних партій Румунії, де були представлені Рєгат, Ардял, Банат та Буковина. Метою діяльності організації було оголошено сприяння всім рухам, які мають на меті поліпшення існування робітників. Програма діяльності передбачала боротьбу за загальні політичні права, досягнення економічних прав, які були актуальними на той час. Зміни в країні бачили можливими лише на основі змін у західноєвропейських країнах та культурному освіченні робітництва, не даючи шансів на зміни революційним шляхом. Статут організації зберіг незалежність партій у її складі. Конгрес прийняв рішення про приєднання до Віденського Інтернаціоналу одностайно та затвердив представником Г. Грігоровіча. Виконавчий комітет утворили з 9 осіб і з 22 червня 1921 р. його очолив Г. Грігоровіч та секретарі Ш. Войня, Я. Пістінер. [17, с. 39, 69-73; 9, с. 200]. Завершилася процедура оформлення соціалістичного руху в межах Румунії профспілковою конференцією в м. Плоєшть, яка створила відповідну структуру профспілкових організацій [17, с. 73-74].

Фактично в результаті появи у румунському соціалістичному русі максималістів відбувся його розкол. Намагання об'єднати соціалістичні організації в рамках «Великої Румунії» привели до офіційного оформлення розколу між лівими і правими соціалістами та створення двох нових організацій, які проголошували схожу мету, маючи при цьому різні засоби для її досягнення.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Воля народа. – 1919. – 9 жовтня.
- [2] Константінеску Алеку Из “Книги рабов” (1919 г.) // История зарубежной коммунистической печати 1917-1945 гг.: Хрестоматия. /Под ред. Я.Н. Засурского. – М.: Изд-во МГУ, 1981. – С. 379-381.
- [3] Попов Б.С. Социалистическое движение в Румынии и образование компартии (1917-1921 гг.). – М.: Мысль, 1983.
- [4] Хроніка партійного руху на Буковині (від вересня 1920 до вересня 1921 р.) //Чернівецький обласний краєзнавчий музей. Архів М.Брофмана. – 25506-III-16196.
- [5] Alexandrescu I., Bulei I., Mamina I., Scurtu I. Enciclopedia de istorie a României. – București, Meronia, 2000.
- [6] Cușnir-Mihailovici C. Mișcarea muncitorească din România între anii 1917-1921. Crearea Partidului Comunist din România.- București: Editura politică, 1960.
- [7] Documente din istoria Partidului Comunist din România: 1917-1922. – Vol. I. /Editia a II-a. – București: editura de stat pentru literatura politică, 1956.
- [8] Georgescu T. De la greva generala la crearea P.C.R.. Lupta pentru clarificarea politică, ideologică și organiza-torică din mișcarea muncitorească în preajma creării P.C.R.. Octombrie 1920 – mai 1921. – București: Editura-ra științifică, 1962.
- [9] Hausleitner M. Die Rumanisierung der Bukowina. Die Durchsetzung des national-staatlichen Auspruchs Grossrumaniens. 1918–1944. / Mariana Hausleitner. – Munchen: R.Oldenbourg Verlag, 2001.
- [10] Hitchins K. Mit și realitate în istoriografia românească / Trad. de S.Georgescu-Gorjan. – București: Editura Enci-clopedică, 1997.
- [11] Ivan M. Evoluția partidelor noastre politice în cifre și grafice 1919–1932. Studiu comparativ al rezultatelor oficiale ale alegerilor pentru Camera Deputaților din anii 1919–1932 / Marcel Ivan. – Sibiu, 1932.
- [12] Liveanu V. 1918. Din istoria luptelor revoluționare din România.– București: Editura politică, 1960.
- [13] Matei P., Ion T. Despre situația revoluționară din România între anii 1918 și 1922 // Studii. Revista de istorie. – 1957. – №2. – P. 159-175.
- [14] Mușat M., Ardeleanu I. La vie politique in Roumania. 1918-1921. – București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1978.
- [15] Presa muncitorească și socialistă din România. / Colectiv de redacție Ion Popescu-Puțuri (red. respon.), Nicolae Goldenberger, Augustin Deac, Ion Felea, Ion Iacoș – Vol. III: 1917–1921. – Partea 1: septembrie 1917 – iunie 1919. – București: Editura politică, 1971.
- [16] Socialiștii din Bucovina și alegerile //Glasul Bucovinei. – 1919. – 23 Octomvrie. – № 269.
- [17] Stănescu M.C. Mișcarea muncitorească din România în anii 1921-1924. – București, editura politică, 1971.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITARATED)

- [1] Volia Naroda (The will of the people.). – 1919. – 9 October.
- [2] Constantinescu Alecu From the "Book of slaves" (1919) // The history of foreign communist press 1917-1945. / Ed. Ya.N. Zasurskii. – M.: MGU, 1981. – P. 379-381.
- [3] Popov, B.S. The socialist movement in Romania and the formation of the Communist Party (1917-1921 gg.). – M.: Mysl,1983.

- [4] Chronicle of party movement in Bukovina (from September 1920 to September 1921) // Chernivtsi Regional Museum. Archive of M.Brofman. – 25506-III-16196.
- [5] Alexandrescu, I., Bulei, I., Mamina, I., Scurtu I. Encyclopedia of History of Romania. – București, Meronia, 2000.
- [6] Cușnir-Mihailovici, C. The movement of workers from Romania between 1917-1921. Creating Communist Party of Romania. – București: Editura politică, 1960.
- [7] Documents on the history of the Communist Party of Romania: 1917-1922. – Vol. I. / Edition II. – București: editura de stat pentru literatura politică, 1956.
- [8] Georgescu, T. From General Strike to creation of R.C.P. Struggle for clarification of political, ideological and organizational workers' movement before the creation of PCR. October 1920 – May 1921. – București: Editura științifică, 1962.
- [9] Hausleitner, M. The Romanisation of Bukovina. The enforcement of the national-state utterance Greater Romania. 1918-1944.– Munchen: R.Oldenbourg Verlag, 2001.
- [10] Hitchins, K. Myth and reality in Romanian historiography / Trad. The S.Georgescu-Gorjan. – Bucharest: Enciclopedică 1997.
- [11] Ivan, M. The evolution of our political parties in figures and charts from 1919 to 1932. Comparative study of official election results for the Chamber of Deputies in the years 1919-1932. – Sibiu 1932.
- [12] Liveanu, V. 1918. From the history of revolutionary struggles in Romania. – București: Editura politică, 1960.
- [13] Matei, P., Ion, T. About revolutionary situation in Romania between 1918 and 1922 // Studii. Revista de istorie.(Studies. Historical Revue.). – 1957. – №2. – P] 159-175.
- [14] Mușat, M., Ardeleanu, I. The political life in Romania. 1918-1921.– București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1978.
- [15] The workers' and socialist press of Romania. / Colectiv de redacție Ion Popescu-Puțuri (red. respon.), Nicolae Goldenberger, Augustin Deac, Ion Felea, Ion Iacoș – Vol. III: 1917-1921. – Partea 1: septembrie 1917 – iunie 1919. – București: Editura politică, 1971.
- [16] Socialists from Bucovina and elections // Glasul Bucovinei.(Voice of Bucovina). – 1919. – 23 Octomvrie. – № 269.
- [17] Stănescu, M.C. The workers' movement in Romania during 1921-1924. – București, Editura politică, 1971.

Organizational period of the socialist movement in Romania (1918-1921)

I. Piddubnii

Abstract. The article discusses the split in the socialist movement and attempts to unite all within the Romanian socialist organizations into one. Served events that were held leadership socialist organizations to determine the position and the tactics of the party. Consider the event split in the socialist movement and the creation of the two directions of the left movement.

Keywords: Romania, Socialist Movement, the "Declaration of principles", the Federation of socialist parties in Romania